

1. Obiekt

881

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE - ZESPÓŁ

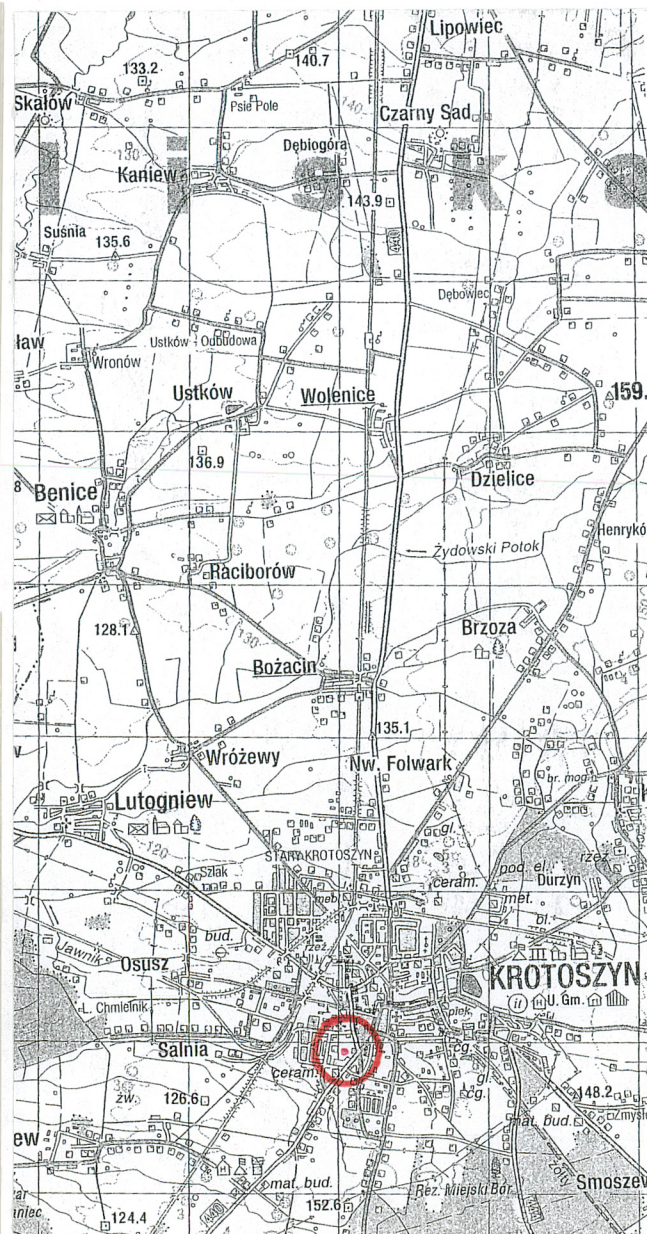
2. Czas powstania

1878-1881/1903

3. Miejscowość

KROTOSZYN

11. Budynek szkoły, fot. 283/7/2, budynek mieszkalny, fot. 283/7/4, orientacja 1 : 100 000.

4. Adres

63-700 Krotoszyn
ul. Kollątaja 1

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo wielkopolskie

gmina

Krotoszyn

powiat

krotoszyński

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Krotoszyn

Krotoschin (1939-1940)

Windhuk (1941-1945)

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo wielkopolskie

powiat

krotoszyński

8. Właściciel i jego adres

Starostwo Powiatowe

63-700 Krotoszyn

ul. 56 Pułku Piechoty Wielkopolskiej 10

9. Użytkownik i jego adres

I Liceum Ogólnokształcące

im. Hugona Kollątaja

63-700 Krotoszyn, ul. Kollątaja 1

10. Rejestr zabytków

Nr 293/1000p/1A data 11.09.2006

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Budynek szkoły wzniesiono w latach 1878-1881 jako siedzibę gimnazjum. Tradycje szkoły średniej w Krotoszynie sięgają 1836 r., kiedy to decyzją władz miasta założono Szkołę Powiatową (Kreisschule). Na cele szkoły przekazano budynek poklasztorny (trynitarzy) mieszczący się przy ul. Rawickiej. Obiekt przebudowano, aby mógł pomieścić trzy klasy szkoły powiatowej. W 1849 r. przekształcono szkołę realną w 6-klasowe gimnazjum realne. Składało się ono z 3 klas "gimnazjum niższego", po którym funkcjonowały trzy dalsze klasy "wyższego gimnazjum realnego".

W 1864 r. decyzją rządu pruskiego z 12 grudnia gimnazjum miejskie zostało upaństwowione. Miasto musiało oddać państwu budynki szkoły, jak również pozostały majątek będący w dyspozycji szkoły. W zamian za to szkołę finansowano z budżetu państwowego i nadano jej nazwę "Gimnazjum Króla Wilhelma".

Upaństwowienie gimnazjum doprowadziło do napływu licznych uczniów, których nie mógł pomieścić dotychczasowy budynek poklasztorny. W 1877 r. rząd pruski wydał decyzję na budowę nowego gmachu przy ulicy Kołłątaja. Budowę rozpoczęto latem 1878 r. W maju 1881 r. oddano do użytku nowy budynek szkolony, przy którym zbudowano dom mieszkalny dla dyrektora.

Budynki otrzymały bogaty wystrój architektoniczny. Nieotynkowane fasady ozdobiono ceramicznymi detalami – co było charakterystyczne dla budownictwa szkolnego z końca XIX w. Budynek szkoły uzyskał monumentalny charakter – zdecydowały o tym proporcje bryły, jej artykulacja, symetria fasady, kształty i rozmiary okien.

W 1903 roku przeprowadzono kolejną reformę systemu nauczania w Prusach. Rząd wydał dekret o przemianowaniu dotychczasowego gimnazjum klasycznego na gimnazjum zreformowane typu frankfurckiego z dołączeniem klas szkoły realnej.

Ciąg dalszy opisu na załączniku nr 1.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja. Zespół szkoły zajmuje działkę o powierzchni ok. 3,5 hektara. Składa się on z budynku głównego-dydaktycznego, budynku mieszkalnego, starej hali sportowej, nowej hali sportowej, strzelnicy z pawilonem, dziedzińca i boiska sportowego. Główny korpus budynku szkolnego zorientowany jest w układzie północ-południe i skierowany fasadą w stronę ul. Kołłątaja. Budynek mieszkalny kontynuuje linię zabudowy ulicy wyznaczoną przez budynek szkoły, a pozostałe obiekty rozmieszczono na ich zapleczu. Znalazły się tam dziedziniec szkoły, boisko, hale sportowe, strzelnica i teren rekreacyjny.

1. Budynek główny - (1878-1881, 1901-1903). Dla budynku szkolnego wykonano kartę ewidencyjną, patrz: archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu.

2. Budynek mieszkalny – (1878-1881). Jest to wolnostojący budynek położony na północ od głównego korpusu budynku szkolnego. Budynek wzniesiono w konwencji zbliżonej do architektury szkoły, jednakże o nieco skromniejszym wystroju.

Materiał i konstrukcja. Budynek zbudowany jest z cegły ceramicznej pełnej, z zewnątrz nieotynkowany. Posadowiony jest na fundamencie kamiennym. Strop nad piwnicą wykonano jako masywny, ceramiczny. Stropy międzykondygnacyjne drewniane, belkowe z podsufitką. Komunikacja wewnętrzna prowadzona jest schodami drewnianymi, policzkowymi. Schody do piwnicy kamienne. Stolarka okienna i drzwiowa drewniana z epoki. Więźba dachowa o konstrukcji kleszczowo-płatwiowej ze stolcami. Pokrycie dachu stanowi papa na deskowaniu.

Plan. Budynek założony jest na planie prostokąta zbliżonego do kwadratu. Główne wejście do budynku w elewacji północnej poprzedzone jest kamiennymi schodami i gankiem. Wejście zachodnie - od strony ogrodu zabudowano drewnianą, przeszkloną werandą.

Bryła. Budynek jest dwukondygnacyjny, podpiwniczony, z częściowo użytkowym poddaszem. Na parterze i na piętrze znajdują się cztery mieszkania składające się z dwóch pokoi, kuchni i przedpokoju.

Elewacje. Jednordne, ceglane, spoinowane. Detal architektoniczny w postaci uskokowych gzymsów, wnęk i lęków nadokiennych. Gzymsy, cokoly podokienne stanowią poziomą artykulację ścian. Dodatkowo o walorach architektonicznych budynku decyduje kształt otworów i rytmy osi okiennych. Okna mają zróżnicowane szerokości i kształt nadproży. Elewacja frontowa jest czteroosiowa (z tym, że okna najwyższej kondygnacji ułomowano w postaci triforium). Pozostałe okna zgrupowano parami (na parterze we wnękach). W elewacji północnej drzwi wejściowe do budynku a na ścianie tablica z inskrypcją łacińską „DOCTRINA VIM PROMOVET INSITAM”. Elewacja ta jest trójosiowa. Pozostałe elewacje o symetrycznym rozplanowaniu otworów okiennych i jednordnych, ceglanych, spoinowanych ścianach. Elewacja południowa – dwuosiowa, elewacja zachodnia pięcioosiowa. Dodatkowo wzbogacają budynek drewniane detale ganku nad wejściem głównym i werandy ogrodowej.

3. Stara hala sportowa (1903). Zespół dwóch hal sportowych zespolonych łącznikiem mieszczącym szatnie, natryski i kotłownię położony jest w południowej części działki w układzie osiowym wschód-zachód (za budynkiem mieszkalnym). Stara hala znajduje się po wschodniej stronie zespołu. Wzniesiona została na planie prostokąta o wymiarach 21,40 x 10,70 m. Bryła jej jest prostopadłościenna o wysokości użytkowej 5,50 m. Przykryta dachem dwuspadowym. Posiada ściany murowane z cegły, o nietynkowanych elewacjach. Więźba dachowa drewniana z podwieszonym, belkowym, odeskowanym sufitem. Dach kryty blachodachówką. W elewacji północnej (od strony dziedzińca szkolnego) duże okna o charakterze przemysłowym ze stolarką stalową z drobnymi podziałami i nadprożami w postaci łuków odcinkowych. Podziały pionowe wprowadzają lizeny o charakterze konstrukcyjnym. Elewacje szczytowe częściowo przysłonięte niższymi pomieszczeniami o szczytach ze schodkowymi, ceglanyymi gzymsami koronującymi. W elewacji południowej małe okna z odcinkowymi nadprożami. W hali brak wyposażenia o wartościach zabytkowych.

Ciąg dalszy opisu na załączniku nr 1.

<p>14. Kubatura</p> <p>Zespół budynków i budowli o funkcjach oświatowych.</p> <p>- nie dotyczy</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>Zespół budynków i budowli o funkcjach oświatowych.</p> <p>- nie dotyczy</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>Zespół budynków i budowli oświatowych - szkoła</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>Utrzymany tradycyjny program użytkowy</p> <p>Zespół szkoły</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie</p> <p>1939-1945 – budynek przystosowano do potrzeb użytkowych koszar wojskowych a następnie szpitala.</p> <p>1986 – budowa ogrodzenia skweru szkoły od strony ul. Kółłataja z wykorzystaniem zachowanych słupków z piaskowca. Wykonano nowe, żeliwne rozety ozdobne.</p> <p>1989 – budowa strzelnicy z pawilonem.</p> <p>1994-1996 – budowa nowej hali sportowej. Budowa hali wsparta finansowo przez Fundację Współpracy Polsko – Niemieckiej. Na ścianie umieszczona pamiątkowa tablica. Hali nadano imię Maksymiliana Herwicha - mieszkańca Szwajcarii, absolwenta liceum w Krotoszynie z 1926 r., który wielokrotnie wspierał finansowo szkołę.</p> <p>2002 – początek remontu więzby dachowej po pożarze. Remont prowadzony jest sukcesywnie. Wymieniono więźbę dachową nad skrzydłem północnym. Poddasze przystosowywane jest do potrzeb szkoły (pracownie). Wprowadzane są ścianki działowe i okna połaciowe doświetlające pomieszczenia.</p> <p>2002 – likwidacja starych pieców. Wprowadzenie ogrzewania gazowego.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Zespół użytkowany zgodnie z przeznaczeniem.</p> <p>Stan techniczny budynków bardzo dobry. Prace remontowe prowadzone są zgodnie z potrzebami z zachowaniem staranności w utrzymaniu tradycyjnych wartości. Otoczenie budynków utrzymywane w dobrym stanie technicznym. Teren zadbany.</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Zespół zabudowy liceum ogólnokształcącego jest przykładem pruskiego budownictwa państwowego z przełomu XIX i XX w. zaprojektowanego i zrealizowanego z dużą starannością i dbałością o kompleksowe rozwiązanie problemu postawionego projektantom i wykonawcom. Jest to również świadectwo polityki pruskiej wobec ludności polskiej zamieszkałej w Wielkopolsce. Stanowi istotny element kształtujący architekturę Krotoszyna.</p> <p>Chronić bryłę, elewacje i detal architektoniczny budynku głównego, budynku mieszkalnego i hali sportowej. Dla budynku mieszkalnego wykonać kartę ewidencyjną.</p> <p>Zespół kwalifikuje się do objęcia ochroną prawną – wpis do rejestru zabytków.</p> <p>Programy prac remontowo-budowlanych należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

- Inwentaryzacja budynku szkoły z 1969 roku – pojedyncze rysunki, w: archiwum I Liceum Ogólnokształcącego w Krotoszynie

22. Bibliografia

- Sprawozdanie dyrekcji Państwowego Gimnazjum im Ks. H. Kollątaja w Krotoszynie za rok szkolny 1929/30 i 1931/32.
- Pamiętnik zjazdu wydany przez Komitet Zjazdu Wychowanków Liceum w Krotoszynie, Krotoszyn 5-7 czerwca 1959 rok.

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

Opracowanie niniejsze zostało wykonane ze środków finansowych Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu.

25. Opracował: Program formularza karty opracowany dla Jerzego A. Balińskiego – Wrocław 1997

tekst prof. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska 17 listopada 2005 r.

plany, rysunki prof. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska 17 listopada 2005 r.

zdjęcia fotogr. prof. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska 15 listopada 2005 r.

miejsce przechowywania negatywów Grażyna Balińska - Wrocław

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Nr 1 – dokończenie opisu rub. 12 i 13 i plan sytuacyjny

Nr 2/7 – dokumentacja rysunkowa

1. Miejsowość KROTOSZYN	2. Obiekt LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE ZESPÓŁ	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Dokończenie opisu rub. 13 i plan sytuacyjny - Verte !
-----------------------------------	--	--

Ciąg dalszy opisu rubryki 12.

Zreformowane gimnazjum dawało prawo do skróconej służby wojskowej i przygotowywało uczniów do zawodów praktycznych. Nowe gimnazjum wymagało większej ilości pomieszczeń. Z tego powodu przystąpiono do rozbudowy szkoły. Do północnej części dobudowano skrzydło, w którym zaprojektowano 6 izb szkolnych. Budując nowe skrzydło nawiązano do elewacji już istniejącej części budynku szkoły stosując podobny detal architektoniczny. Na zapleczu szkoły zbudowano halę sportową. Budynek szkoły pozostaje modelowym przykładem budowl i oświatowej z końca XIX w., o interesującym wystroju architektonicznym i prawie nieprzekształconych do dziś elewacjach.

W czasie drugiej wojny światowej, już 3 września 1939 r., zespół został zajęty przez wojska niemieckie. Zlikwidowano szkołę a w jej budynku urządzono koszary, które następnie zamieniono na szpital dla rannych żołnierzy. W kwietniu 1945 r. budynki zostały przejęte przez władze polskie i ponownie przystosowane do potrzeb funkcji oświatowych. Zgodnie z przeznaczeniem zespół użytkowany jest do dzisiaj. W latach 1994-96 wzniesiono nową halę gimnastyczną ze środków Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej. W 1999 r. budynek mieszkalny użytkowany przez nauczycieli został wyłączony z zespołu i przejęty przez Starostwo Powiatowe w Krotoszynie – Wydział Gospodarki Nieruchomościami. Mieszkania sprywatyzowano (ostatnie w 2005 r.). W 2002 r. pożar, który wybuchł w głównym budynku szkoły zniszczył część więźny dachowej. Po pożarze budynek poddano procesom remontowym i modernizacji. Zespół szkoły utrzymywany jest w bardzo dobrym stanie technicznym i z widocznym uszanowaniem tradycji i wartości kulturowych.

Ciąg dalszy opisu rubryki 13.

4. Nowa hala sportowa. (1996) – Nowa hala w konstrukcji, bryle i w materiale zbliżona do hali starej tworzy z poprzednią jednorodny zespół. Ściany murowane z cegły o nietynkowanych elewacjach. Więźba dachowa drewniana (kratowe dźwigary). Dach kryty blachodachówką. Hala sportowa wzniesiona została na planie prostokąta. Bryła prostopadłościenna przykryta dachem dwuspadowym.. W elewacji północnej (od strony dziedzińca szkolnego) duże okna prostokątne. Podziały pionowe wprowadzają lizeny o charakterze konstrukcyjnym. Budowę hali rozpoczęto w sposób gospodarczy korzystając ze wsparcia finansowego Maksymiliana Herwicha - mieszkańca Szwajcarii, absolwenta liceum w Krotoszynie z 1926 r. Budowę zakończono w 1996 r. po uzyskaniu wsparcia finansowego z Fundacji Współpracy Polsko – Niemieckiej. Na ścianie umieszczona pamiątkowa tablica. Hali nadano imię Maksymiliana Herwicha.

5. Strzelnica z pawilonem. (1989) – Strzelnicę zbudowano na zapleczu szkoły w 1989 roku. Przystosowana jest ona do prowadzenia zajęć z bronią małokalibrową. Stanowi ją pawilon oraz 50 m toru strzeleckiego. Tor strzelecki posiada ziemne kulochwyty i drewniane przechwytywacze. Pawilon wzniesiono jako murowany z cegły o elewacjach spoinowanych. Przykryto go dachem dwuspadowym z wydatnym okapem, pod którym wykonany jest ganek.

Przed budynkiem, na skwerze ustawione jest na postumencie popiersie patrona szkoły Hugona Kołłątaja. Pomnik został wykonany w 2000 r. w zakładzie Hieronima i Danuty Kostków w Krotoszynie. Ogrodzenie skweru od strony ul. Kołłątaja wykonano w 1986 r. z wykorzystaniem oryginalnych słupków kamiennych. Żeliwne rozety, wzorowane na detalu ceramicznym elewacji budynku głównego odlane zostały w zakładzie Józefa Rosińskiego w Krotoszynie.

Wkładkę założył: prof. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska 17 listopada 2005 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

Legenda:

- 1 - budynek szkoły
- 1a - skrzydło z 1881 r
- 1b - skrzydło z 1903 r
- 1c - skrzydło mieszkalne
- 2 - budynek mieszkalny
- 3 - hala sportowa z 1903 r
- 4 - hala sportowa z 1996 r
- 5 - pawilon strzelnicy

BOISKO
SZKOLNE

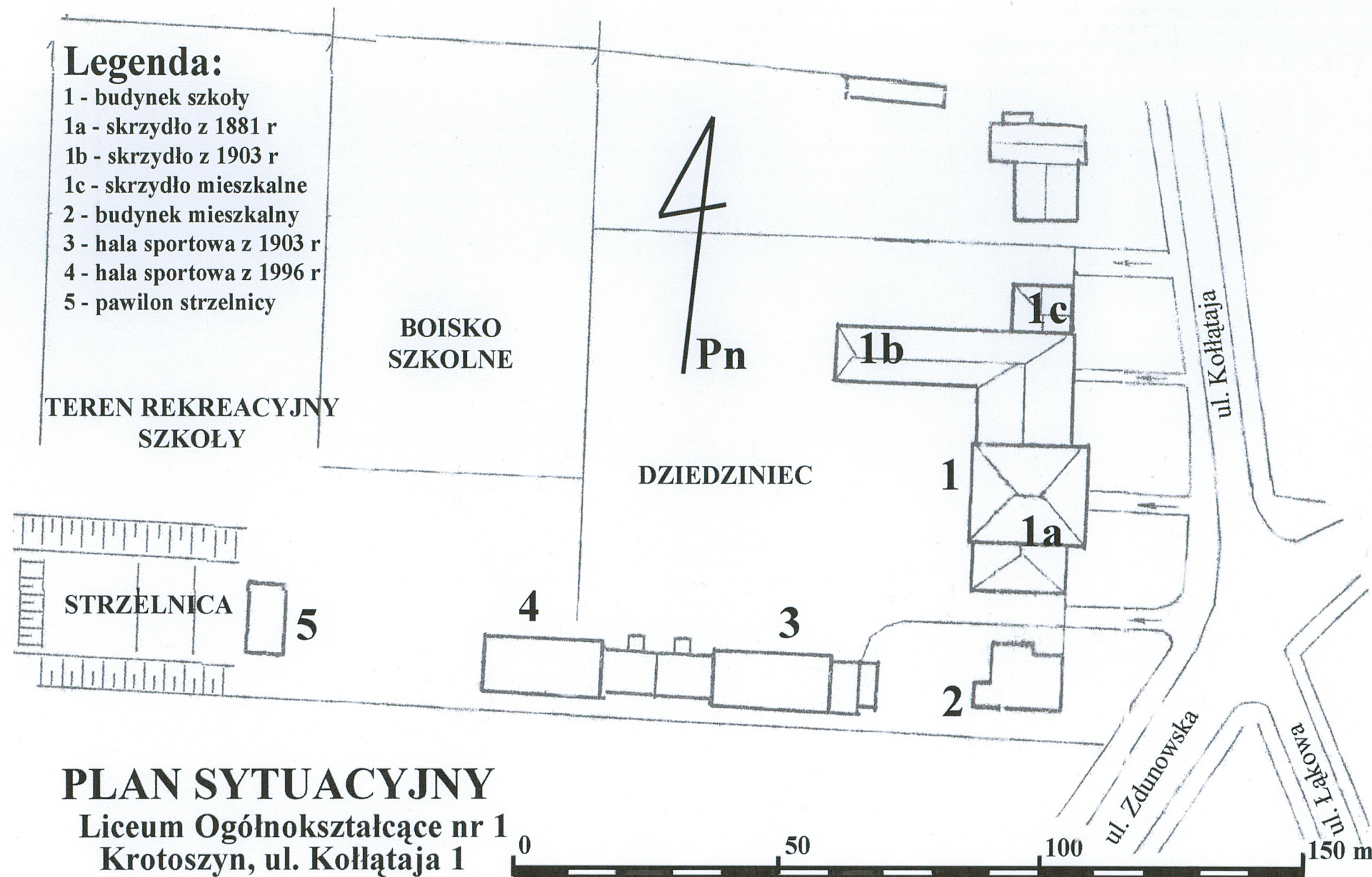
TEREN REKREACYJNY
SZKOŁY

DZIEDZINIEC

PLAN SYTUACYJNY

Liceum Ogólnokształcące nr 1
Krotoszyn, ul. Kołłątaja 1

1. Miejscowość

KROTOSZYN

2. Obiekt

**LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
ZESPÓŁ**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Dokumentacja fotograficzna - Verte !

1. Budynek mieszkalny – elewacja wschodnia, fot. 284/2/3
2. Budynek mieszkalny – widok od płu-zach, fot. 284/3/4
3. Budynek mieszkalny – elewacja południowa, fot. 283/7/5

Wkładkę założył: prof. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska 17 listopada 2005 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska – Wrocław

4. Budynek mieszkalny – elewacja zachodnia, fot. 284/6/3
5. Budynek mieszkalny –widok od pld-zach.,
na pierwszym planie ogrodzenie, fot. 284/2/1
6. Ogrodzenie od strony południowej, fot. 284/2/2

1. Miejscowość

KROTOSZYN

2. Obiekt

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
ZESPÓŁ

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Dokumentacja fotograficzna - Verte !

7. Schody i ganek wejścia głównego i tablica „DOCTRINA VIM PROMOVET INSITAM”, fot. 284/2/6
8. Ganek od strony podwórza, fot. 284/6/4
9. Szczyt elewacji zachodniej – okap i okna piętra, fot. 284/6/2

Wkładkę założył: prof. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska 17 listopada 2005 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

10. Budynek mieszkalny – elewacja północna, fot. 284/3/5

11. Ganek wejścia głównego, fot. 284/3/1

12. Drzwi wejściowe w elewacji północnej, fot. 284/3/2

1. Miejscowość

KROTOSZYN

2. Obiekt

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
ZESPÓŁ

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Dokumentacja fotograficzna - Verte !

13. Budynek mieszkalny, elewacja północna –
pion klatki schodowej i pomieszczeń sanitarnych, fot. 284/6/6

14. Budynek mieszkalny, okna w elewacji wschodniej – frontowej od ul. Kołłątaja, fot. 284/2/5

15. Budynek mieszkalny, okna piwnic, fot. 284/2/4

Wkładkę założył: prof. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska 17 listopada 2005 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

16. Hala sportowa z 1903 r., elewacja północna, fot. 284/4/2

17. Hala sportowa z 1903 r., elewacja południowa, fot. 284/1/1

18. Łącznik między starą i nową halą sportową – widok od południa, fot. 283/7/6

1. Miejscowość

KROTOSZYN

2. Obiekt

**LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
ZESPÓŁ**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Dokumentacja fotograficzna - Verte !

19. Szczyt zachodni i detal łącznika hali z 1903 r., fot. 284/1/2

20. Łącznik między halami sportowymi z pomieszczeniami
szatni, natrysków i kotłowni, fot. 284/4/6

21. Łącznik starej i nowej hali sportowej, fot. 284/4/1

Wkładkę założył: prof. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska 17 listopada 2005 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

22. Nowa hala sportowa – elewacja północna, fot. 284/4/4

23. Nowa hala sportowa – widok od strony boiska, fot. 284/5/1

24. Tablica pamiątkowa na ścianie nowej hali sportowej, fot. 284/4/2

1. Miejscowość

KROTOSZYN

2. Obiekt

**LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
ZESPÓŁ**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Dokumentacja fotograficzna Verte !

25. Wnętrze starej hali sportowej, fot. 284/6/1

26. Strop w starej hali, fot. 284/5/6

27. Kratowe dźwigary więzby dachowej w nowej hali sportowej, fot. 284/5/5

Wkładkę założył: prof. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska 17 listopada 2005 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław

28. Pawilon strzelnicy zbudowany w 1989 r, fot. 284/5/2
 29. Tory strzelnicy, fot. 284/5/3
 30. Teren rekreacyjny na zapleczu szkoły, fot. 284/5/4

1. Miejscowość

KROTOSZYN

2. Obiekt

**LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
ZESPÓŁ**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Dokumentacja fotograficzna

31. Pomnik patrona szkoły na skwerze przy ul. Kołłątaja, fot. 283/6/4

32. Fragment ogrodzenia skweru, fot. 283/6/2

33. Żeliwne rozety na słupkach ogrodzenia, fot. 285/3

Wkładkę założył: prof. dr hab. inż. arch. Grażyna Balińska 17 listopada 2005 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Grażyna Balińska - Wrocław